

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metodologia badań w pracy socjalnej i polityce społecznej

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Praca socjalna		Cykl dydaktyczny 2024/25	
Specjalność -		Kod zajęć 24PSOS.21HS.06941.24	
Jednostka organizacyjna Wydział Socjologii		Języki wykładowe polski	
Poziom studiów studia drugiego stopnia		Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty humanistyczne i społeczne	
Profil studiów profil ogólnoakademicki			
Koordynator zajęć	Marcin Hermanowski		
Prowadzący zajęcia	Marcin Hermanowski		
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia - Wykład: 30, Egzamin - Ćwiczenia: 15, Zaliczenie z oceną		Liczba punktów ECTS 7

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Przekazanie wiedzy o podstawowych zasadach metodologicznych badań diagnostycznych, prognostycznych, ewaluacyjnych oraz o różnych sposobach diagnozowania współczesnych problemów społecznych i kwestii społecznych
C2	Wypracowanie umiejętności: poszukiwania, korzystania, analizowania, interpretowania danych statystycznych, demograficznych, psychologicznych i socjologicznych dotyczących głównych problemów społecznych, kwestii społecznych oraz kierunków polityki społecznej
C3	Wypracowanie umiejętności prowadzenia badań diagnostycznych w oparciu o rzetelnie opracowane wskaźniki i różne modele badań w celu prawidłowego planowania strategicznego i modelowania polityki społecznej
C4	Rozwinięcie umiejętności wykorzystania wiedzy o zasadach diagnozowania problemów społecznych, planowania strategicznego, modelowania zmian w pracy zawodowej pracownika socjalnego

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Definiuje i objaśnia jakimi cechami charakteryzują się typy badań w pracy socjalnej i w polityce społecznej	PSO_K2_W01, PSO_K2_W07	Egzamin pisemny, Kolokwium ustne
W2	Wskazuje prawidłowo na etapy postępowania naukowego w różnych modelach badań społecznych	PSO_K2_W01, PSO_K2_W07	Egzamin pisemny, Projekt
W3	Zna właściwe wskaźniki w diagnozowaniu potrzeb wybranych kategorii społecznych	PSO_K2_W01, PSO_K2_W07	Egzamin pisemny, Projekt
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Dobiera prawidłowo wskaźniki w diagnozie wybranych problemów społecznych i kwestii społecznych	PSO_K2_U01, PSO_K2_U02, PSO_K2_U08	Kolokwium ustne, Projekt
U2	Dobiera właściwe wskaźniki charakteryzujące stopień natężenia problemu społecznego w różnych środowiskach i zbiorowościach społecznych i wykorzystuje je w planowaniu strategicznym	PSO_K2_U01, PSO_K2_U02, PSO_K2_U08	Kolokwium ustne, Projekt
U3	Interpretuje prawidłowo wyniki badań sondażowych na temat problemów społecznych i wykorzystuje je w roli stratega społecznego i polityka społecznego	PSO_K2_U01, PSO_K2_U02	Egzamin pisemny, Kolokwium ustne, Projekt
U4	Korzysta ze źródeł literaturowych celu pogłębienia wiedzy na temat problemów społecznych, potrzeb jednostkowych i społecznych, zagrożeń społecznych oraz zasobów społecznych	PSO_K2_U01, PSO_K2_U04	Kolokwium ustne, Projekt
U5	Potrafi wykorzystać wiedzę z zakresu przyczyn, przebiegu i skutków wybranych problemów społecznych i kwestii społecznych w budowaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych i w różnych formach planowania strategicznego	PSO_K2_U01, PSO_K2_U02, PSO_K2_U07	Kolokwium ustne, Projekt

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Przegląd definicji dotyczących typów badań w pracy socjalnej, pedagogice społecznej, polityce społecznej. Ranga diagnozy w badaniach socjologicznych i podstawowe zasady diagnozy. Typy badań społecznych i ich zastosowanie.	W1, W2, U4	Wykład
2.	Proces diagnozowania w badaniach społecznych. Znaczenie poszczególnych etapów w diagnozowaniu. Diagnoza jako pierwszy etap w procesie interwencji społecznej. Specyfika badań diagnostycznych, porównawczych i dynamicznych.	W1, W2, U4	Wykład, Ćwiczenia
3.	Formy opisu diagnostycznego. Teoretyczne koncepcje socjologiczne oraz główne metody badawcze stosowane w procesie diagnozowania stanu zaspokojenia potrzeb indywidualnych i społecznych. Przykłady wskaźników stosowanych w badaniach w polityce społecznej i pracy socjalnej.	W2, W3, U1, U2, U4	Wykład, Ćwiczenia
4.	Zasady planowania strategicznego. Typy strategii społecznych w Polsce jako przykłady zastosowania wyników badań diagnostycznych do planowania zmian społecznych i rozwiązywania problemów społecznych w środowisku lokalnym i w regionie. Modele strategii społecznych i sposoby ich ewaluacji. Badania ewaluacyjne, typy badań oraz ich zastosowanie.	W1, U3, U4	Wykład
5.	Dobór wskaźników w różnych typach badań jakościowych. Zastosowanie wyników badań jakościowych w planowaniu rozwiązań problemów społecznych w różnych środowiskach społecznych. Użyteczność sondażowych badań socjologicznych w diagnozie społecznej.	W1, W2, U4, U5	Wykład, Ćwiczenia
6.	Socjologiczne i psychologiczne koncepcje potrzeb i ich przydatność w diagnostyce społecznej. Wskaźniki deprivacji potrzeb oraz wykorzystywanie danych o potrzebach w planowaniu strategicznym.	W3, U4, U5	Wykład, Ćwiczenia
7.	Założenia interakcjonizmu symbolicznego oraz konstruktywizmu w procesie diagnozowania potrzeb wybranych kategorii społecznych. Zasady stosowania teorii ugruntowanej w gromadzeniu danych do diagnozy potrzeb jednostkowych i społecznych w środowisku lokalnym.	W1, W2	Wykład
8.	Sposoby analizy danych pochodzących z badań socjologicznych i badań z zakresu polityki społecznej i ich wykorzystanie w przygotowywaniu raportów z badań. Sposoby prezentacji wyników badań diagnostycznych w projektach socjalnych, programach społecznych i planach strategicznych.	U3, U4, U5	Wykład, Ćwiczenia
9.	Rozwiązywanie problemów społecznych poprzez realizację ról zawodowych socjologa: diagnostyka, stratega społecznego, planisty oraz polityka społecznego. Zakresy ról i ich skuteczność w planowaniu zmian w polityce społecznej.	W1, U4, U5	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Dyskusja, Metoda analizy przypadków
Ćwiczenia	Dyskusja, Praca z tekstem, Metoda analizy przypadków, Praca w grupach

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Egzamin ma formę pisemną, studenci odpowiadają na pięć pytań z wiedzy wykładowej oraz dwóch artykułów podanych na pierwszym wykładzie (są dostarczone studentom bezpośrednio przez prowadzącego_cą). Każda odpowiedź oceniana jest pod kątem: (1) wykorzystania wiedzy naukowej pochodzącej z wykładów i lektur; (2) poprawności logicznej; (3) unikania odwołań do wiedzy potocznej lub krytycznego do niej podejścia.
Ćwiczenia	Zasada zaliczenia konwersatorium – studenci są oceniani na podstawie przedłożonych sześciu recenzji (wskazane jako projekt) z sześciu książek (wybranych spośród 12 na pierwszym konwersatorium). Do oceny wlicza się również obecność na zajęciach oraz aktywność w czasie dyskusji (wskazane jako kolokwium ustne). Zatem ocena końcowa jest średnią z trzech ocen częściowych. Studenci dokonują samooceny swojej aktywności poprzez wpisywanie symboli (+) aktywności na liście obecności na każdych zajęciach. Opis pracy własnej studenta: Na każde konwersatorium student jest zobowiązany przeczytać zadaną lekturę oraz wyrazić opinię o walorach i wadach zastosowanej metodologii. Student przygotowując recenzję z każdej lektury uwzględnia następujące pytania: 1) Czy publikacja podejmuje ważny problem? 2) Czy cele badawcze zostały jasno zdefiniowane? 3) Czy prawidłowo zostały dobrane metody i techniki badawcze? 4) Czy autor badań prawidłowo dobrał wskaźniki badawcze? 5) Czy wyniki badań przedstawione w tekście zostały prawidłowo zinterpretowane? 6) Czy planując własne badania wykorzystałbym/łabym takie samo podejście metodologiczne jakie zastosował autor?

Literatura

Obowiązkowa

1. Kotlarska-Michalska A., Socjologiczne badania diagnostyczne jako podstawa projektowaniu zmian społecznych (w:) J. Krzyszkowski, K. Piątek (red.) Rozwiązywanie problemów i kwestii społecznych teorii i praktyce. Z doświadczeń krajowych i europejskich, Częstochowa 2006, s. 23-36
2. Miś L., Konstruktywizm/konstrukcjonizm w socjologii, pracy socjalnej i teorii (w:) L. Miś (red.) Praca socjalna skoncentrowana na rozwiązaniach, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008
3. Szatur-Jaworska B., Teoretyczne podstawy pracy socjalnej (w:) T. Pilch, I. Lepalczyk (red.), Pedagogika społeczna, Wydawnictwo Żak Warszawa 1993, 1995
4. Szatur-Jaworska B., Diagnozowanie w polityce społecznej. Metody i problemy, Warszawa 2014, ss. 62-223

Dodatkowa

1. Nowak S., Metodologia badań społecznych, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1985, rozdziały I, II, III
2. Rapley T., Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2013
3. Konecki K., Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000
4. Sułek A., Ogród metodologii socjologicznej, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2002
5. Lofland J., Snow D.A., Anderson L., Lofland L.H., Analiza układów społecznych. Przewodnik metodologiczny po badaniach jakościowych, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2009
6. Babbie E., Podstawy badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008
7. Charmaz K., Teoria ugruntowana. Praktyczny przewodnik po analizie jakościowej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009
8. Mazurkiewicz E., Diagnostyka w pedagogice społecznej, (w:) Pedagogika społeczna (red.) T. Pilch, I. Lepalczyk, Wydawnictwo Żak, Warszawa 1993, 1995
9. Kordos J., Statystyczne badanie zjawisk społecznych (w:) T. Panek, A. Szulc (red.) Statystyka społeczna. Wybrane zagadnienia, Warszawa 2004
10. Fischer W., Praca biograficzna i biograficzne strukturyzowaniu we współczesnych społeczeństwach (w:) K. Kaźmierska (red.) Metoda biograficzna w socjologii, Wydawnictwo Nomos, Kraków 2012
11. Grewiński M., Karwacki A., (red.) Strategie w polityce społecznej, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Warszawa 2010, s. 105 – 218
12. Kotlarska-Michalska A., Badania nad pracą socjalną i dla pracy socjalnej – przegląd stanu z lat 1998-2005 (w:) E. Marynowicz-Hetka, M. Granosik, D. Wolska-Prylińska (red.) Badania w pracy socjalnej/społecznej – przegląd dokonań i perspektywy, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007, s. 17-34
13. Szarfenberg R., Zagadnienia terminologiczne (w:) B. Szatur-Jaworska (red.) Ewaluacja w służbach społecznych, Wydawca: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Warszawa 2010
14. Faliszek K., Nawalska-Kapuścik D., Funkcje badań ewaluacyjnych (w:) K. Faliszek (red.) Wprowadzenie do badań ewaluacyjnych, Wydawnictwo Akapit, Toruń 2013
15. Rymśa M., (red.) Pracownicy socjalni i praca socjalna w Polsce. Między służbą społeczną a urzędem, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2012
16. Piorunek M., (red.) Badania biograficzne i narracyjne w perspektywie interdyscyplinarnej. Aplikacje – Egzemplifikacje – dylematy metodologiczne, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2016
17. Zbyrad T., Od instytucji totalnej ku demokratycznej? Domy pomocy społecznej w Polsce, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2014

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Ćwiczenia	15
Czytanie wskazanej literatury	45

Przygotowanie projektu	45
Przygotowanie do egzaminu	30
Przygotowanie do zajęć	30
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 195
Liczba punktów ECTS	ECTS 7

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
PSO_K2_U01	Absolwent/ka potrafi wykorzystać wiedzę do opisu, interpretacji i wyjaśniania procesów społecznych istotnych dla pracy socjalnej przy pomocy pojęć i teorii stosowanych w naukach społecznych
PSO_K2_U02	Absolwent/ka potrafi przewidywać i modelować zjawiska oraz procesy społeczne w tym przygotować projekt socjalny, program społeczny, strategię rozwiązywania problemów społecznych
PSO_K2_U04	Absolwent/ka potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę do rozwiązywania trudności w świadczeniu pracy socjalnej
PSO_K2_U07	Absolwent/ka potrafi pracować przyjmując specjalistyczne role zawodowe istotne dla pracy socjalnej
PSO_K2_U08	Absolwent/ka potrafi zaplanować i realizować podnoszenie swoich kompetencji zawodowych, wzbogacanie doświadczeń oraz samokształcenie przez całe życie, w tym podjąć studia w Szkole Doktorskiej, studia podyplomowe, kursy specjalizacyjne
PSO_K2_W01	Absolwent/ka zna i rozumie istotę i osobliwość nauk społecznych, charakter pracy socjalnej jako działalności naukowej i praktycznej w odniesieniu do stosowanych metod/technik, a także jej powiązania z innymi dyscyplinami wiedzy
PSO_K2_W07	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu wybrane metody, narzędzia i techniki opisu i pozyskiwania danych przydatne do diagnozowania problemów społecznych, stanu zasobów i efektów działań pomocowych, a także opracowania programów i projektów przeciwdziałania problemom społecznym oraz zarządzania nimi